

สารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัย

Documentation for Young Children

สารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัย (Documentation for Young Children) หมายถึง การจัดทำข้อมูลที่เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นร่องรอยของการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จากการทำกิจกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งหลักฐานและข้อมูลดังกล่าวที่บันทึกไว้เป็นระยะ จะเป็นข้อมูลที่บ่งบอกถึงพัฒนาการของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูด้วย

สารนิทัศน์สำคัญอย่างไร?

การจัดทำสารนิทัศน์ (Documentation) เป็นการจัดทำข้อมูลที่เป็นหลักฐานหรือแสดงให้เห็นร่องรอยของการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจากการทำกิจกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งหลักฐานและข้อมูลที่บันทึกเป็นระยะๆ จะเป็นข้อมูลอธิบายภาพเด็ก สามารถบ่งบอกถึงพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สารนิทัศน์เป็นการประมวลผลที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูและร่องรอยผลงานของเด็ก จากการทำกิจกรรมที่สะท้อนถึงพัฒนาการในด้านต่างๆ การจัดทำสารนิทัศน์จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งมีหลายรูปแบบได้แก่

- **พอร์ตโฟลิโอสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล** เช่น การเก็บชิ้นงานหรือภาพถ่ายเด็กขณะทำกิจกรรม มีการใช้แถบบันทึก เสียง แถบบันทึกภาพแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในงานที่เด็กทำ เป็นต้น
- **การบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับ** เช่น การสอนแบบโครงการ (Project Approach) สามารถให้สารนิทัศน์เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กทุกด้าน ทั้งประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและการสะท้อนตนเองของครู รูปแบบการบรรยายเรื่องราวจึงมีหลายรูปแบบ อาจได้จากการบันทึกการสนทนาระหว่างเด็กกับครู เด็กกับเด็ก การบันทึกของครู การบรรยายของพ่อแม่ผู้ปกครองในรูปแบบหนังสือหรือจดหมาย แม้กระทั่งการจัดแสดงบรรยายสรุปให้เห็นภาพการเรียนรู้ทั้งหมด
- **การสังเกตและบันทึกพัฒนาการเด็ก** เช่น ใช้แบบสังเกตพัฒนาการ การบันทึกสั้น เป็นต้น
- **การสะท้อนตนเองของเด็ก** เป็นคำพูดหรือข้อความที่สะท้อนความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกจากการสนทนา การอภิปรายแสดงความคิดเห็นของเด็กขณะทำกิจกรรม ซึ่งอาจบันทึกด้วยแถบบันทึกเสียงหรือแถบบันทึกภาพ
- **ผลงานรายบุคคลและรายกลุ่ม** ที่แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ ความสามารถ ทักษะจิตนิสัยของเด็ก ครูที่ชำนาญจะนำผลงานของเด็กมาใช้ดูพัฒนาการและกระบวนการทำงานของเด็ก ครูส่วนใหญ่มักจะเก็บผลงาน

การเขียนและผลงานศิลปะ อย่างไรก็ตามควรเก็บผลงานหลากหลายประเภทของเด็ก เช่น ภาพเขียน การร่วมระดมความคิดและเขียนออกมาในลักษณะใบแมงมุม การแสดงออกทางดนตรี การก่อสร้างในรูปแบบต่างๆ ตัวอย่างภาษาพูด เป็นต้น นอกจากการเก็บข้อมูลหลักฐานเพื่อประเมินการเรียนรู้และประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยข้างต้นแล้ว สารนิทัศน์ยังมีประโยชน์ต่อการพัฒนาครู ซึ่งประเภทของหลักฐานในพอร์ตโฟลิโอของครุรายบุคคลที่ควรใช้พัฒนา การสอนมี 2 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

○ **หลักฐานการสอนเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็ก**

หลักฐานการสอนเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กที่เป็นภาพรวมของชั้นเรียน ได้แก่ ผลงานภาษาเขียน รายชื่อหนังสือ ผลงานที่เป็นสัญลักษณ์สื่อความคิดที่เรียบเรียงได้ ผลงานศิลปะและหัตถกรรมของเด็ก ตัวอย่างหรือภาพถ่ายงานประดิษฐ์ ภาพถ่าย เทปบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ที่แสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถทางดนตรีและการเคลื่อนไหว คำพูดและ/หรือภาพถ่ายแสดงการแก้ปัญหา ความคิดเห็นและ/หรือความรู้สึกต่อตนเอง ผู้อื่น ตลอดจนเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ คำถามในเรื่องที่สงสัยหรือมีปัญหา ข้อมูลจากจดหมายสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน ตารางประเมินพัฒนาการของกลุ่ม

หลักฐานการเรียนรู้ของเด็กรายบุคคล ได้แก่ คำถามและบทสนทนาระหว่างเด็กกับครูหรือเพื่อนในโอกาสต่างๆ ตารางประเมินพัฒนาการเด็ก

- **หลักฐานเกี่ยวกับการสอนของครู** ได้แก่ แผนการสอนของครูและบันทึกการสังเกตการณ์การสอนของอาจารย์นิเทศ บันทึกความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับการสอนแต่ละครั้ง ตัวอย่างสื่อ ภาพถ่ายและวีดิทัศน์แสดงการสอนและการจัดสภาพแวดล้อม ฯลฯ รายการต่างๆจะถูกรวบรวมไว้ในพอร์ตโฟลิโอซึ่งครูฝึกสอนและอาจารย์นิเทศจะใช้วิเคราะห์ด้วยกันเพื่อปรับปรุงการสอนครั้งต่อไป

สารนิทัศน์มีประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยอย่างไร?

การจัดทำสารนิทัศน์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จะช่วยให้การสอนและการประเมินมีคุณภาพ ครูต้องเรียนรู้การจัด การชั้นเรียน การจัดเก็บข้อมูลขณะเด็กทำกิจกรรม การสะท้อนกลับข้อมูล และการนำข้อมูลผลงานมานำเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กเห็นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ตามหลักการพัฒนาเด็กให้เหมาะสมกับวัย พัฒนาการ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการจัดทำสารนิทัศน์นั้นเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับหลักสูตรการจัด การเรียนการสอนและการประเมิน มีคุณค่าและประโยชน์ดังนี้

- การจัดทำสารนิทัศน์ที่หลากหลาย จะช่วยครูในแง่ของการตรวจสอบคุณภาพของการศึกษาที่ดี เนื่องจากการศึกษาในปัจจุบันเน้นการประเมินเพื่อตรวจสอบความเข้มแข็งของการศึกษา ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนและหน่วยงานที่จัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ต้องปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้บางหน่วยงานนำแบบทดสอบมาตรฐานซึ่งไม่เหมาะสมมาประเมินเด็กปฐมวัย

- ครูที่จัดทำสารนิทัศน์อย่างสม่ำเสมอ จะจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้สอดคล้องปัญหาและพัฒนาการเด็ก ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสมองอย่างชัดเจน สารนิทัศน์สามารถช่วยครูให้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้ตรงประเด็น เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับสมองพบว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี หากเข้าไปมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ กระบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความรู้สึกและอารมณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก เช่น เด็กรู้สึกต่อการอ่านอย่างไร? เด็กต้องการเรียนอ่านหรือไม่? ความรู้สึกนี้จะมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของเด็กในระยะยาว ดังนั้นการทดสอบด้วยข้อสอบมาตรฐานไม่ช่วยเด็กเลยในด้านจิตใจและความสามารถ ซึ่งต่างจากการใช้สารนิทัศน์ในการประเมิน จากผลการวิจัยพบว่าสมองจะทำงานต่อเนื่องไม่แยกส่วนเป็นวิชาหรือเป็นเรื่อง ดังนั้นการใช้แบบทดสอบประเมินเป็นการแยกส่วนของสมอง ซึ่งจะไม่บอกถึงความสามารถในการบูรณาการความรู้ของเด็กที่แท้จริง แต่การรวบรวมผลงานของเด็กจะบอกให้ครูรู้ว่า เด็กคิดและบูรณาการความคิดของตนอย่างไร
- ครูจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อจัดทำสารนิทัศน์ เพราะจะมีการวางแผนทั้งด้านการจัดชั้นเรียน การตัดสินใจว่าจะทำอะไรก่อนหลัง รวมถึงการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นเด็ก เนื่องจากครูมีข้อมูลและสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำสารนิทัศน์ช่วยให้ครูรู้ว่าเด็กรู้อะไรมาบ้างแล้ว จะช่วยให้ครูก้าวถึงขั้นต่อไปของเด็กได้ดียิ่งขึ้น สนองตอบความต้องการของเด็กได้อย่างสอดคล้องและสิ่งที่ต้องการพัฒนาอย่างแท้จริง
- สารนิทัศน์ช่วยให้ครูบรรลุความต้องการเฉพาะของเด็กได้ดีกว่า เนื่องจากปัจจุบันเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระบบการศึกษาปกติมีมากขึ้น ทั้งเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กพิการทางกาย เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ข้อมูลที่ครูได้จากสารนิทัศน์จะช่วยให้ครูเข้าใจและวางแผนให้เด็กได้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- เด็กรับรู้ความสำคัญของการเรียนรู้ เมื่อครูเก็บบันทึกสารนิทัศน์การเรียนรู้ของตัวเองรวมถึงการรวบรวมผลงานการจัดทำสารนิทัศน์ของเด็กที่ร่วมชั้นเรียน การแสดงผลงานที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงสิ่งที่ตนเรียนรู้จากประสบการณ์การค้นพบด้วยตนเองหรือกับกลุ่ม ส่งผลให้เด็กเอาใจใส่รับผิดชอบการทำงาน รู้จักประเมินตนเอง แสดง ออกถึงความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้และผลที่ได้รับ เด็กเริ่มเรียนรู้ว่าจะทำอะไร และจะนำเหตุการณ์หรือสิ่งที่ตนเรียนรู้เรื่องใดมานำเสนอ และร่วมจัดทำสารนิทัศน์กับเพื่อนและครูในชั้นเรียน
- การจัดทำสารนิทัศน์ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของเด็ก ตระหนักในประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กขณะอยู่ที่โรงเรียน และสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียนได้หลายทาง เช่น รับฟังความคิดเห็นของเด็ก ช่วยเด็กทำวัสดุอุปกรณ์ที่เด็กต้องการ ให้ข้อเสนอแนะช่วยเขียนในสิ่งที่เด็กคิด อ่านหนังสือให้เด็กฟัง เป็นต้น ทำให้มีโอกาสทบทวนบทบาทการเป็นพ่อแม่ ดังนั้นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับผลงานของเด็กจึงถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่าที่ครูไม่ควรมองข้าม

ครูจัดทำสารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างไร?

ในการจัดทำสารนิทัศน์ครูดำเนินการดังนี้

- เตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ให้เหมาะกับข้อมูลที่ต้องการเก็บ วางแผน การเลือกและการจัดการกับวัสดุ สื่อที่เหมาะสมกับข้อมูลที่จะเก็บตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลที่ต้องได้จากการสังเกต เช่น กระดาษ การ์ดขนาดเล็ก ดินสอ ปากกา กล้อง แถบบันทึกเสียง เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น
- ศึกษาหลักสูตรเป้าหมายการพัฒนาเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ครูทราบว่าควรเก็บข้อมูลประเภทใด ลักษณะใดจึงจะทำให้เห็นพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
- วางแผนการจัดทำ เลือกรวบรวมข้อมูล เช่น บันทึกสั้น ภาพถ่าย แบบสังเกต ภาพจากสไลด์ แถบเสียง แถบบันทึก ภาพ การเขียนไดอะแกรมในรูปแบบของใยแมงมุม การทำบันทึกแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของเด็ก ครูหรือผู้ปกครอง เป็นต้น
- ตั้งเป้าหมายการจัดทำ เช่น การบันทึกพฤติกรรมเด็ก โดยใช้วิธีสังเกตและใช้การบันทึกสั้น ซึ่งครูจะสังเกตทุกวัน
- จัดแสดงข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยพิจารณาว่าข้อมูลใดควรนำมาแลกเปลี่ยนและนำมาจัดแสดงให้เห็นพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกผลงานของตนหรือของกลุ่มและร่วมจัดเตรียมแสดงข้อมูลดังกล่าว

บอร์ดสารนิทัศน์ (Documentation Panels) เป็นบอร์ดสำหรับแสดงภาพถ่าย ผลงานศิลปะ คำบอกเล่าของเด็ก เชื่อมโยงกับคำบรรยายเชิงวิชาการ ข้อมูลทางการศึกษา บทความหรือขยายใยแมงมุมหลักสูตร บอร์ดโดยทั่วไปมักจะเป็นการแสดงผล งานศิลปะของเด็กหรือภาพถ่ายในชั้นเรียน เพื่อความเพลิดเพลินของผู้ปกครอง ความแตกต่างที่สำคัญของบอร์ดทั่วไปกับบอร์ดสารนิทัศน์ อยู่ที่บอร์ดสารนิทัศน์จะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของครูผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง เพราะเมื่อครูได้แสดงผลงานหรือภาพถ่ายของเด็กควบคู่ไปกับคำบรรยายเกี่ยวกับความรู้ที่เด็กสร้างขึ้นขณะเรียนรู้ ผู้ปกครองก็จะเริ่มพัฒนาความเข้าใจว่าเด็กเรียนรู้ได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น เมื่อนำเสนอผลงานทางศิลปะพร้อมทั้งอธิบายการผสมสี การคิดแก้ปัญหาของเด็ก ความคิดสร้างสรรค์ ครูช่วยให้พ่อแม่เข้าใจถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการเรียนแบบลงมือกระทำและหลักสูตรแบบเปิด (Open – ended Curriculum) บอร์ดสารนิทัศน์มักจะมีการบรรยายแบบกะทัดรัด เน้นการนำเสนอประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน โครงสร้างของบอร์ดสารนิทัศน์ประกอบด้วย

- **ประเภทของบอร์ดสารนิทัศน์** จัดแบ่งประเภทได้ตามเนื้อหาที่สื่อออกมาดังนี้
 - สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน
 - โครงการหรือ Emergent Curriculum
 - เหตุการณ์พิเศษ เช่น การไปทัศนศึกษาเทศกาลต่างๆ
 - หัวข้อการเรียนรู้ (Theme)
 - ทักษะเฉพาะ เช่น ศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและจังหวะ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา
 - พัฒนาการของเด็ก เช่น ทักษะทางสังคม คุณค่าของการเล่น พัฒนาการทางอารมณ์ ทักษะการใช้กล้ามเนื้อ เป็นต้น
 - ทักษะที่เพิ่มขึ้นของเด็ก เช่น การช่วยเหลือตนเอง การอ่านเขียน ความสัมพันธ์ระหว่างมือและสายตา
- การรวบรวมส่วนประกอบ เป็นการรวบรวมเนื้อหาสาระเพื่อจัดทำบอร์ดสารนิทัศน์ ซึ่งอาจประกอบไปด้วย
 - ผลงานที่เด็กทำหรือเก็บโดยการถ่ายเอกสารเก็บไว้

- บันทึกจากการสังเกตของครู (Anecdotal Records)
- ข้อมูลที่อ้างอิงจากหนังสือหรือตำรา
- แผนผังใยแมงมุมหลักสูตร (Curriculum Web)
- การเขียนตามคำบอกของเด็ก
- ภาพถ่าย
- **การจัดวางบอร์ดสารนิทัศน์** การจัดวางควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้
 - การกำหนดพื้นที่จัดแสดง เช่น ตั้งแสดงบนโต๊ะหรือติดกับผนัง
 - การเลือกชนิดของบอร์ดว่าจะเป็นแบบโปสเตอร์หรือแบบตั้งได้สามด้าน
 - การใส่หัวเรื่องในจุดที่ดึงดูดความสนใจ
 - การคำนึงถึงเรื่องสุนทรียศาสตร์ เช่น การฉีกภาพและงานอย่างประณีต การใช้โทนสีของกระดาษให้เข้ากับเนื้อเรื่องที่นำเสนอ การตกแต่งที่ไมรกรุงรังจนเกินไป เป็นต้น
- **การจัดแสดง** โดยที่จัดบอร์ดสารนิทัศน์มักเป็นที่ที่เด็กและผู้ปกครองสามารถมองเห็นได้โดยง่าย เช่น ทางเข้าออกของห้องเรียน ตู้เก็บของของเด็ก เป็นต้น การจัดทำสารนิทัศน์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยสามารถนำมาใช้กับการจัด การเรียนการสอนได้ ทั้งการสอนแบบหน่วยและการสอนแบบหัวเรื่องหรือแบบโครงการ (Project Approach) สำหรับการสอนแบบหน่วยจะจบการสอนในแต่ละหน่วยโดยใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ในแต่ละวันจะแบ่งเนื้อหาว่าเด็กควรเรียนรู้เรื่องใดบ้าง ส่วนใหญ่การสอนแบบหน่วยครูปฐมวัยจะจัดเตรียมแผนการจัดประสบการณ์ วัสดุอุปกรณ์การสอนไว้ล่วงหน้า และตั้งวัตถุประสงค์ว่าหลังจากเด็กเรียนรู้เรื่องนั้นๆ แล้วเด็กควรเกิดพฤติกรรมด้านใดบ้าง การจัดทำสารนิทัศน์จึงเป็นการนำเสนอสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ว่าในแต่ละสัปดาห์เด็กได้ทำอะไรบ้างและมีผลอย่างไร เช่น การเรียนรู้หน่วยน้ำ เด็กอาจได้ทดลองกรองน้ำด้วยวิธีการต่างๆ เด็กอาจได้ออกไปศึกษาออกสถานที่ที่โรงงานผลิตน้ำ การทดลองใช้น้ำในการประกอบอาหารหรือการซักผ้า กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะได้รับการบันทึกโดยครู การบันทึกคำพูด การสนทนาหรือการถ่ายภาพเก็บไว้ การทำงานศิลปะ เช่น การวาดภาพขั้นตอนการกรองน้ำให้สะอาด งานประดิษฐ์ต่างๆ ภาพถ่ายขั้นตอนประกอบอาหาร กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะถูกรวบรวมและนำมาจัดแสดงอย่างเป็นเรื่องราวที่สะท้อนการเรียนรู้ให้ผู้เกี่ยวข้องกับผู้รู้ได้ว่าเด็กเรียนรู้อะไร เรียนรู้ที่ไหน เรียนรู้อย่างไร และส่งผลต่อการพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ อย่างไร

ส่วนการจัดทำสารนิทัศน์จากการเรียนรู้แบบโครงการ เป็นการเรียนรู้ของเด็กที่ร่วมกับครูเพื่อศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก ในแต่ละโครงการอาจใช้เวลาในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน บางโครงการอาจจะจบภายในระยะเวลาสั้นๆ แต่บางโครงการอาจใช้เวลาร่วมเดือนจึงจะจบ

พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำสารนิทัศน์อย่างไร?

การจัดทำสารนิทัศน์ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งเข้าใจการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนและบทบาทของครู และคำนึงถึงบทบาทของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษา

และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น การจัดทำสารนิทัศน์การเรียนรู้ของเด็ก ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำสารนิทัศน์ดังนี้

- เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าของเด็ก ในการสืบค้นข้อมูลสำหรับสิ่งที่เป็นประสบการณ์ใหม่ ที่เด็กต้องการเรียนรู้ ครูอาจเสนอแนะให้เด็กไปสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งที่เป็นสถานที่ เอกสารหรือบุคคลที่มีประสบการณ์ในเรื่องนั้น เด็กอาจไปสัมภาษณ์หรือสอบถามผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก
- เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเป็นวิทยากรให้ความรู้สำหรับเด็กจากเรื่องที่เรียนรู้ วิธีการสืบค้นข้อมูลในเรื่องที่เรียน เพื่อนำหลักฐานและร่องรอยการเรียนรู้มาจัดทำสารนิทัศน์ กระบวนการเรียนการสอนบางครั้งครูอาจเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นๆ มาให้ความรู้กับเด็กที่โรงเรียน เพื่อให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เรียนได้ลึกซึ้งมากขึ้น ครูอาจพิจารณาเลือกผู้ปกครองของเด็กในชั้นเรียนมาเป็นวิทยากร ทำให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน ได้เห็นกระบวนการเรียนการสอนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้ปกครองอีกด้วย
- ผู้ปกครองช่วยเหลือเด็กในการทำกิจกรรมที่เด็กไม่สามารถทำได้ เช่น การประดิษฐ์สิ่งของเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน การเขียนบรรยายสิ่งที่เด็กต้องการหรืออยากรู้ เป็นต้น
- ผู้ปกครองสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนตามหน่วยหรือเรื่องที่เด็กกำลังเรียนรู้ บางครั้งวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนอาจได้มาจากความร่วมมือของผู้ปกครองที่มีอยู่ โดยไม่ต้องซื้อหาหรือประดิษฐ์ ดังนั้นครูจึงควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ปกครองว่ามีสิ่งใดบ้าง ที่ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนได้
- ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานเด็ก การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของเด็ก ก่อนที่จะนำมาจัดทำสารนิทัศน์ จะเป็นสิ่งที่มีค่าต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ทำให้เด็กรู้สึกภาคภูมิใจต่อผลงานที่ได้ทำขึ้น
- ผู้ปกครองมีส่วนในการจัดแสดงนิทรรศการผลงานการเรียนรู้ในชั้นตอนสุดท้ายของการเรียนรู้ ทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองด้วยกัน และหาแนวทางร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมทั้งเป็นการช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับเด็กและครูกับผู้ปกครอง ทำให้การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เกร็ดความรู้เพื่อครู

การสะท้อนหรือการไตร่ตรองสารนิทัศน์ เป็นการสะท้อนที่มีความหมายต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ค่า นิ่งถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้นการใช้คำหรือข้อความที่สะท้อนผลงานในสารนิทัศน์ จึงควรเป็นการสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวัดและประเมินพัฒนา การเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

1. พัชรี ผลโยธิน. (2543). "การจัดทำสารนิทัศน์." วารสารสุขโขทัยธรรมาธิราช. 13 (3) : 100–104.
2. พัฒนา ชัชพงศ์. (2530). การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับปฐมวัย. (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
3. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2537). แนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
4. Brown, Dupaul, J., Keyes, T., Segatti, L. (2001, May). "Using Documentation Panels to Communicate with Families". Childhood Education. 2001 (Summer). 209–213.
5. Helm, J. H., Beneke, S., Steniheimer, K. (1997). **Window on Learning : Documenting Young Children Work**. New York : Teacher College Press Columbia University.
6. Hendrick, J. (1980). "Practical Methodys of Recording and Evaluating Behavior, Total Learning for the Whole Child " **Holistic Curriculum for Children Age 2 to 5**. London : C.V. Mosby Company.
7. Hills, W. T. (1993, May). "Assessment in context : Teacher and Children at work". **Young Children**. 48(5): 20-28.
8. McAfee, O. & Leong, D. (1994). **Assessing and guiding young children's development and learning**. U.S.A : Ally and Bacon.

Source: สารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัย (Documentation for Young Children)

ผู้เขียน: อาจารย์ นิตธิร ปิลวาสน์ ศึกษานิเทศก์ <http://taamkru.com/th/สารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัย/>

Works Cited

นิตธิร ปิลวาสน์. (2558). สารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัย (*Documentation for young children*). Retrieved พฤศจิกายน 25, 2558, from <http://taamkru.com/th/สารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัย/>